

Stop time

(*Kicsi naplóm*) Ma operában voltunk, írtam 1962. december 26-án, írja. Emlékkönyvbe és sajátba, magyarázza, azt kezdtem így. Egy apró lakattal zárható fülű, kék műanyag huzatú könyvecskét (ajándék lehetett, karácsonyi, sőt, mintha a húgom is emlékkönyvet kapott volna, az enyém sárga vagy piros páriját, és éppen ezért dönthettem azonnal úgy, hogy gyűjtse csak ő a rokonok és barátnök virágszirmos intelmeit, én inkább komoly dologba, naplóba kezdek), naplót tehát inkább, olyat, amit én írok, nem más, és ami annyiban azért emlékkönyv is lesz persze, hogy pillanatképei majd az én fantasztikusan új és nagyszerű jelenemre segítik visszaemlékezni azt, akivé valami rejtelmes módon válni fogok, és aki valamiért biztos, hogy emlékezni akar majd.

A *Toscát* láttuk, írtam, írja.

Meg hogy nagyon tetszett, bár mintha csak álmodtam volna a fura slafrokos, kövér nőt, ahogy a tokás állat dacosan fölszegve, az Angyalvár pereméről a kulisszák mögé ugrik végül, de nem eléggé, vagyis hogy így ügyetlenül, mert (vicceltünk később, teszi hozzá) mintha visszapattanna vagy mi. Bezzeg *A sevillai borbély*, az első, amit láttam, na, az igazi volt. „Nem egészen értem!”, dohogott a bolgár Figaro olasz parlandója hallatán basszushangon don Basilio, mi pedig, a húgom meg én, hálásan neveltünk belé a jelen időbe.

Másnap viszont már egy tévészereplésről számoltam be, számol be róla. Negyvenen voltunk a stúdióban, az új KRESZ-ről volt szó, rendőrnek öltözött színésszel, akit Csákányi Lászlónak hívtak, egy bekötözött fejű, kárvallott biciklistával, akit le is rajzoltam, egy szánkóközlekedési szakértővel, akiről mondanom sem kell (mondja mégis), hogy bohóc volt, meg egy másik, szintén rendőrijelmezés színésszel, akinek a rigmusaira kórusban kellett reagálnunk. Meg hogy a végén mind-egyikünk kapott egy-egy Tibi csokit, és énekelve vonultunk ki. És azt megemlítettem még ugyan, említi meg, hogy a próba előtt az Operánál, hol másutt, volt egy – úgymond – jó kis baleset, aminél tanúskodtunk (nem, halott embert nem itt láttam először, jegyzi meg kötelességszerűen, hanem a Jászai Mari téri hatosmegálló peronján, az aszfalton hevert, csomagolópapírral volt már letakarva, csak a cipője meg az esernyője lógott ki, esernyő, na hiszen, gondolhattam, szívszélhúdés, mondta valaki, írja), de a Tőzsdepalota gigantikus zezugairól, a kábelgubancos stúdió vakítóan felfénylő reflektorairól, a kamerák lomhán céltudatos mozgásáról és a magam alvajáró bódulatáról bezzeg egy szót sem ejtettem.

„Imiki, lát minket az a bácsi?” – hajolt egyszer a naplóíró füléhez a ruszki nagymama a szomszéd Ledényiék társbérleti nagyszobájában, és óvatosan *A Tenkes kapitányát* felkonferáló Varga Józsefre mutatott. Merthogy *A Tenkes kapitányát* csak a szomszédban nézhettünk nagymamával, emlékszik vissza, Mamika gyűlölte a tévét, televíziókészüléknek a mi lakásunkban nem volt helye. Most bezzeg akár

szembe is jöhetett volna velem Varga József a Tőzsdepalota valamelyik folyosóján a maga hús-vér valójában, és akár autogramot is kérhettem volna tőle. Ahogy tényleg kértem és kaptam – tesz itt egy újabb kitérőt az elbeszélés –, ha nem is Felföldi Anikótól (pedig egy pillanatra mintha ő is felbukkant volna a büfében, egy *Rádióújság*ból kivágott képét a hallban álló nagy, barna szekrény tetején őrizgetem majd titkon), de legalább egy kövér és öreg színésznőtől, aki név szerint Báró Annának bizonyult. Arról pedig aztán, hogy a Magyar Televízió stúdiójában helyet foglaló negyven gyerek közül egy csillogó szemű és Kati nevű, magabiztos lány éppen énmellém került, és mindjárt szóba is elegyedett velem, azt a benyomást keltve bennem, hogy a magabiztossága valamiféle kitérőt érdeklődésre vall, vagy pláne arról, hogy valójában ennek a Katinak a monogramját foglaltam abba az enigmatikusnak szánt jelbe (szépen szempillázott, sötét női szem köré lendületes hurkot vetve hátráló hullámvonal), amellyel még több mint két hónappal az 1963-as évet négy felkiáltójellel üdvözlő szilveszteréji *B.Ú.É.K!!!!* után is kezdem az új bejegyzést, minderről tehát egy árva szó nem sok, annyit sem írok.

Állapítja meg.

Próbálkoztam pedig titkosírással is, A=1, Á=2, B=3. Mert nem szeretem, ha kukucskálnak (írtam, írja), és a húgomra célozhattam, bár valójában saját magam előtt szégyellhettem a dolgot. De rejtjelezve is csak annyit közöltem, hogy naplót írni felesleges, mert az élményeimre valószínűleg úgymond még emlékezni fogok.

Valószínűleg.

És jó sokáig nem is írtam a kék műanyag huzatú könyvecskébe semmit, írja, sőt, másfél év múltán is csak azért vettem megint elő, és távolítottam el róla erőszakkal az addigra már amúgy is kulcsa vesztett apró lakatot, hogy bejelentsem az olvasónak, akárki legyen is az, hogy kész, vége. Ígérem, többet nem írok naplót, ígértem 1965. június 23-án. Ígérte, úgymond. A napló álmódzó leánykáknak való, akik megszólítják, hogy kicsi naplóm. Az ember nem gondolkodhat úgy, mintha naplót írna, illetve nem tud úgy naplót írni, mintha gondolkodna, írtam, írja. Ami pedig – tettem hozzá cselesen, megint titkosírással persze – a Katit illeti, torkig vagyok a saját hülyeségemmel. És megnevezni ugyan nem a két évvel korábbi Katit neveztem meg itt, hanem egy másikat, de hát ez mindegy is volt most már, mert ősztől kezdődhetett az új élet. Gimnázium, vegyes osztály, igazi lányok, „egyesek” – ahogy írom aztán, mégiscsak, további két évvel később, tizenhat évesen, a kék napló legutolsó bejegyzésébe –, akik lesni fognak, mint a *Jancsi és Juliska* boszorkánya a gyerekeket a ketrecben, hogy jó kövérek-e már: hogy kezdek-e már olyan lenni, amilyennek lenni kell; és sorolom a lányok nevét, és közben majd beléhalok a büntudatba, amiért az éhes boszorkánynak drukkolok.

Mit tudom én, mi lesz, írtam, írja.

*

(*Mont Blanc*) Ült a földrajzórán, írtam később egyes szám harmadik személyben a kék emlékkönyvbe, írja. És hogy mélyen a tanár szemébe nézve arra gondolt, mi lenne, ha most szélesre tárva a karját, kecses ívben kiröpülne az ablakon. Vörös klinkertégla-falszögletre látott, azon túl pedig virágzó gesztenyefalombkoronákra. És hát (gondolhatta) azok fölött fog mindjárt elsiklani fészülő

derékkel, mégis lágyan, és rugaszkodik is már neki a párkányról, a karját kitárja, homorít, gyerünk. Szép idő van, és virágzik a gesztenye, írtam. Ezért hát szélesre tárta a karját, folytattam 1966. május 2-án, és kecses ívben kiröpült az ablakon. Ó.

Simán ment, jegyeztem meg mellesleg mintegy (pedig dehogy, sőt), pontosan úgy repült, ahogy álmában szokott mindig. Mert voltak akkoriban, vagyis hát lecsengőben már talán, ezek a visszatérő hajnali kamaszálmaim a repülésről, hogy erős férfi vagyok, aki nekifeszül a térnek. Magyarázza. Nem aki repült, hanem aki írja. Írta.

Meg hogy a Lánchídnál leereszkedett, és vett ott (nyilván az Alagút melletti Lánchíd presszóban, ami nincs már, szálloda épült a helyére) egy 1,50-es fagyfaltot. Az hány gombóc? Ananászt és csokoládét, írtam, furcsa módon kettő tehát. Vagy mégis három? És elbizonytalanodom, de olvasni csak annyi olvasható, hogy felröppen újra, és a túlpárti Országház teteje, onnan pedig a Mont Blanc felé venné az irányt, de visszafordul, mert ezt már túlzásnak érzi, plusz süllyedni kezd, a tanár ugyanis közben már arról beszél, hogy mi lesz így belőlünk. (Hogy így? És mi lett?) Aztán pedig már vége is a tanításnak, lehet hazamenni.

És akkor megint, hogy a Lánchídnál vett egy 1,50-es fagyfaltot, ananászt és csokoládét, majd az Országházra pillantott, úgymond, és a Mont Blanc jutott az eszébe. És hogy gyalog indult aztán valakivel (osztálytárrsal, aki szintén Pesten lakik, mint például a Jávor, pontosít kényszeresen) a Lánchídon át tovább, és nagyokat nevettek valamin. Hazaérve pedig bekapcsolta a Calypsóját max hangereőre, hanyatt vágta magát a diványon, és félálomba zuhant.

Írtam. Aztán hozzátettem még titkosírással, hogy jó kis hülyeség. Biztos, ami biztos.

*

(*Szőke gyerek*) Ma zuhogott az eső, írtam 1971. május 30-án az első igazi naplóm-ba, a puha zöld fedelű és *Bella copia* nevű kockás füzetembe, amit szűk egy évvel korábban, aznap kezdtem meg, hogy az előző vagyis első szerelmem elhagyott, de amit még '68 nyarán, a képtelen módon valóságosnak bizonyuló Firenzében azzal az elhatározással vettem, hogy ha mégsem kapok itt választ mindenre, akkor legalább ebben a *Bella copia*-ban próbálkozhassak néha mégiscsak tovább.

Írja.

Ma zuhogott az eső, írtam, és hogy Roziékhoz akartunk felugrani, de nem voltak otthon, így hát beültünk a Tabán presszóba, majdnem egyedül voltunk. Az új szerelmemmel mármint, aki. Legalább a nevét elárulhatnám itt, de nem. Őt én fogom elhagyni, hogy azután, még tíz évvel a véglegesnek mondható szakításunk és tizeneggyel az abortusza után is azt álmodjam majd, hogy van egy közös gyerekünk. Semmi sem a régi, állapítottam meg 1971. május 30-án, vasárnap. A zongorista sem, írtam, csak a pincér („Hova öntsem?”), meg a kövér ruhatárosnő, aki sírt egyszer annak idején. Amikor a zongorista öregesen nyafogott még, hogy minden hiába, te szőke gyerek, a ruhatárosnőről pedig csorgott talán a festék. Talán. Így írtam, de nem emlékszem már rá, hogy miért. Meg hogy tegnap este az új szerelmem is sírt valami miatt, én viszont nem sírok vissza semmit, csak szomorú, hogy nincs már meg az a kulcs, ami belülről zár.

Kulcs? Belülről? Hogyhogy, csodálkozik az elbeszélő, és nem emlékszik erre sem.

Holnap vizsga, írtam, hülyeség, német filológia, de hogy a *Fabel*-problémáról inkább Sartre jutott az eszembe: „Azt akartam, hogy életem percei úgy kövessék egymást, és úgy rendeződjenek el, mint egy olyan élet percei, amelyre visszaemlékezik az ember. De hát ez ugyanolyan lehetetlen, mint visszaráncigálni az elmúlt időt.”

Ma zuhogott az eső, írtam 1971. május 30-án, vasárnap éjjel. Holnap német filológia, öt perc múlva kettő.

*

(*Szindbád*) Mindig éjjel érkezett, vasúton, írtam a zöld füzetbe, és persze az őszülő Szindbádra gondoltam. Múlt idejűnek mondott utazásokról, zsúfolt, meleg vonatfülkékről, gyanakvóan fürkész pillantású, fecsegő útítársakról képzeletem hetvennégy januárjában, és garabonciásnak neveztem a diákot, aki a vonaton is Lukács-esztétikát lapozgatva fontoskodik összehúzott szemmel.

Most két vagon sor közt toporog a vidéki állomáson. Így írtam, hogy most. És hogy fények metszik egymást a sötétben, és bundás-kucsmás-posztókalapos emberek sziluettjét látja. Nem tudja, kik ők, őt bezzeg – írtam – mindenki jól ismeri. Ha várna rá valaki, folytattam, mintha bizony nem nagyon is konkrét személyre céloznék (visszaköltözött ide, a szülővárosába, orosz tanítani, és talán kijön élém, pedig tudja már, mindketten tudjuk, hogy közel a szakítás), akkor ő kivártatva elindulna, az utazó mármint, akinek elképzeltem magam, és egy kövér asszony imbolygását követné mintegy félalomban. A kivilágított állomásépület előtt fegyveres férfi lépne elébe, határővezet, és a papírjait kérné, meg hogy hol fog megszállni, kihez jött és minek, ő pedig – miközben szorongva lesné, nem lép-e ki végre a sötétből ez a valaki, a vidéki orosz tanárnő tehát, akivel előbb-utóbb szakítani fog – most már mégiscsak szégyellni kezdené magát. Az alkalmatlankodó életét, írtam hetvennégy januárjában, írja most, úgymond.